

Farmaceutická chemie a rodinné stříbro

Výroba léčiv patří mezi ta odvětví chemie, která znamenávají kontinuální růst po celém světě, v Evropě je to přibližně o 7 % ročně. V České republice je trh ovlivňován lokálně regulačními opatřeními a po výrazném propadu v roce 2006 (finančně o 0,5 %), došlo za rok 2007 opět k jeho částečnému oživení. V souvislosti s vývojovými trendy ve farmaceutickém průmyslu se lze často setkat spíše s obsáhlou diskuzí faktorů, které tyto prognózy ovlivňují negativně. Jsou to zejména:

- vysoká úroveň regulace a byrokracie a spolu s tím spojené vyšší náklady na zavedení léčiv v Evropě obecně,
- tlaky na snižování cen léků, limitace úhrad např. formou sdružování léků do skupin,
- rostoucí globální konkurence, zejména z oblasti Asie,
- růst mzdových nákladů,
- růst nákladů spojených přísnější legislativou směřující k ochraně životního prostředí.

Kdybychom vnímali pouze tyto faktory, museli bychom propadnout pesimismu, a to nejen farmaceuti, ale vlastně všichni chemici. Svýjimkou regulace segmentu farmaceutických výrob se totiž výše zmíněné faktory týkají víceméně všech oblastí chemického průmyslu a jsou důsledkem neustále rostoucího celosvětového obchodu.

Pesimismus však není rozhodně na místě. Farmaceutická chemie patří v České republice k rodinnému stříbru a nejen proto, že je dnes zastoupena přibližně třemi stovkami větších či menších firem. Je sice pravda, že řada společností prošla v minulých letech integrací a sdružila se v nadnárodních skupinách, nicméně valnou většinu pracovníků stále tvoří Češi a nelze předpokládat ani do budoucna, že by tomu bylo jinak. Bylo by velkou chybou nezmínit současnou i potenciální vývojovou základnu v akademické sféře, reprezentovanou některými ústavy Akademie věd České republiky a samozřejmě je třeba zmínit i četné vysoké školy působící v chemii, medicíně a farmacii.

A nyní je třeba hledat ta pozitivní čísla. Farmaceutický průmysl představuje odvětví s vysokou přidanou hodnotou a plyne do něj 18 % všech investic vložených do oblasti vývoje a výzkumu. V roce 2005 zaměstnával v Evropě 615 000 převážně vysoce kvalifikovaných pracovníků z toho 103 000 v oblasti výzkumu a vývoje (Medical Tribune 2006). Společná studie Deloitte Touche Tohmatsu a Economist Intelligence Unit, vydaná pod názvem Budoucnost průmyslu zdravotní péče: strategie úspěchu v roce 2015 (The Future of the Life Sciences Industries: Strategies of Success in 2015) ukázala, že na cestě k úspěchu firmy pro příští desetiletí bylo jako nejdůležitější zdůrazněno masivní posílení výzkumu a vývoje (74 % dotázaných manažerů) a na místě třetím byla zmíněna spolupráce s talentovanými odborníky (41 %). Zdá se, že v souladu s tím je formulován např. i operační program Výzkum

a vývoj pro inovace, který je čtvrtým největším českým operačním programem: z fondů EU je pro něj vyčleněno 2,07 mld. € (cca 58,39 mld. Kč), což činí přibližně 7,76 % veškerých prostředků určených z fondů EU pro Českou republiku. Potřeba inovací ve farmaceutické výrobě pak souvisí zejména s potřebou větší specializace léků, individualizací a potřebou vývoje léčiv i mimo hlavní indikační skupiny. V neposlední řadě, pokud nebudou inovační aktivity zvýšeny, bude i nadále Evropa zaostávat za USA, Japonskem a výhledově by mohla soupeřit např. i s Čínou.

Výše uvedená čísla představují určitou výzvu či příležitost pro aktivaci českého rodinného stříbra v oblasti chemie s farmaceutickou aplikací. Na jedné straně se týkají firemní sféry a na straně druhé by však měla být podnětem k zamyšlení i ve sféře akademické. Stávající grantový systém podpory vědeckých projektů totiž zatím s pojmy aplikace a inovace příliš nepracoval a v dosavadním systému hodnocení vědeckých výsledků dominuje poněkud arteficiální hodnocení pomocí človekoimpaktfaktorů. Dvojnásobně náhled na hodnocení eventuálně téhož poznatku, jednak z hlediska aplikovatelnosti a zvýšení firemního know-how a jednak z hlediska nezbytnosti publikace tohoto poznatku s cílem dosažení co nejvyššího IF tak zatím působí zdánlivě protikladně a tento protiklad je tak určitou výzvou ke společné diskuzi s cílem dosažení lepší synergie i vzájemného respektování.

Jak ukazují prognózy vývoje evropského chemického průmyslu, určitým znepokojivým faktorem může být klesající zájem mladých lidí studovat chemii. Již v současné době se projevuje nedostatek odborníků v některých specializacích a i to, že struktura vzdělávání na vysokých školách neodpovídá nárokům kladeným na výzkumné a vývojové pracovníky firem a prakticky nepostihuje některé důležité oblasti, např. legislativní aspekty jednotlivých trhů, oblast registrace léčiv, zásady správné výrobní praxe a znalosti patento-právní. Nicméně i zde lze nalézt pozitivní trendy a je možno zmínit např. nový studijní program Syntéza a výroba léčiv na VŠCHT Praha i pozoruhodný zájem, který tento obor vyvolal. Můžeme tak doufat, že české rodinné stříbro v oblasti farmaceutické chemie zůstane zachováno a obtojí v měnicích se podmínkách celosvětového trhu.

Alexandr Jegorov
Výzkum a vývoj, IVAX Pharmaceuticals s.r.o., Teva Group